

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
Negyedévre — — — — — frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felelős szerkesztő:
Dr. BUZA SÁNDOR.
A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” czimére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vételnek fel.
A lap megjelenik minden szerdán.

Néri szt. Fülöp!

(Dr. R. N.) Csodálatos, de igaz, hogy a szellem bujdosni jár időről-időre s nem tudjuk, hova rejtőzött? A leghatalmasabb igazságok is elhalványulnak idővel nemcsak az egyes lélek szemében, hanem távol esnek egész nemzetségektől! De nemcsak a szellemi igazságok mosódnak el, hanem kézen fekvő tények is; tények, melyek nemcsak egyszer zajlottak le, mint egy esata, egy tatárdulás, egy szolgakor, hanem tények, amelyek folytonosan tartanak; tartós emlékek és százados bástyák és várak feledésbe merülnek. Vagy nem csodálatos és meglepő bizonyítékát szolgáltatja ez állításnak a keresztény Róma is, mely egykor önmagát feledni tudta? a büszke földfeletti Róma, mely eredetét s származását, mely anyját s szülőjét: a földalatti Rómát, a katakombák nagy városát, a kereszténységnek első fővárosát, a pápaságnak ősi Vatikánját feledni tudta? És mégis így volt! Kitért az egyházszakadás, a népek s nemzetek megosztottak, a tagok egyaránt lerothadtak Jézus misztikus testéről; hiányzott a vér, mely végig esőrgedezett volna; hiányzott a szellem, mely őket együtt tarthatta volna; a lélek, mely őket Krisztushoz fűzte volna; az anyai érzelem, mely fiait összefűzte volna az egy emlétejjével; egy szív meleg lehelletével, egy szeretet esőkjával és egy meggyőződés és egy hagyomány szent kapesával.

Az isteni Gondviselés Rómát szemelte ki egykoron a pogányság megtörésére; Rómát praedesztinálta most is az ellenreformáció megindítására; Rómából toborozta hőseit s Róma arrenájában hevítette aczélját,

s kovácsolta fegyvereit. Megmutatta fiaiban s azok törekvésében inspirált eszményeiben az utat, melyen haladni kell az ellenreformáció hadjáratában. Fölfedte századok feledésébe került katakombáit s odaharsogta: ime, ezen földalatti Rómának hitével, reményével és szeretetével, a katakombákba szorult Egyháznak robbantó és repesztő szellemével kell előrehaladni s miként a rejtett vívő-árok szűk folyóiba merített robbanó anyag, ha kigyul, városokat röpít a légből s várakat dönt romba: úgy temette maga alá ezen szellem is az ellenséges eszmék és törekvések várait s a pártos visszavonás okait. E szellemi kincsek, ez elfödött s elrejtett szellem kincsésője pedig Róma új kori apostola: néri szt. Fülöp volt, kinek épen most ünnepli Róma halála háromszázados évfordulóját. Ő menekült legelőször századok lefolyta után az ősök sírjához s miként egy régi nemzetségnek, egy diadalmas elődök sorával bizton kérkedő nemes családnak utolsó sarja — ha látja a romlást, mely házát kiirtással és pusztulással fenyegeti — szt. aggodalommal s ragaszkodással vonul végig őseinek képein, sirboltján s meg-megállva várja ez erőteljes alakok fel-támadását, vagy legalább tanácsát s az erőt házában megmentésére: úgy indult néri szt. Fülöp is Róma őseinek sirboltjába s a szűzek, a hitvallók, a martyrok nyughelyére. Ezekről kért s könyörgött hitért, mely nem keres fényt és csillogást, hanem csak a valós, az égi kinyilatkoztatás fényét s ennek világában építi városait, templomait; remény s szeretet, mely akadályt nem ismer, melynek semmi rög és semmi szikla sem tulke-mény, hanem, lelkes kézzel ragad ásót s

esákányt s míg a testnek sírját ássa, addig az örök életnek szent városát építi.

Erre a szellemre volt szükség: a szegénység, a lemondás és fáradalmak, az alázatosság, a megtörődés, a szívhasadás szellemére volt szüksége a földi javaktól immár tulterhelt Egyháznak s fiainak; ennek kellett átlengnie az egész egyházat s ennek különösen Rómát, a fővárost, s néri szt. Fülöp e szellemnek apostolává, hordozójává szegődött. Mélységes lihegéssel és gazdag adagokban szivta magában az itten eltemetett lelkesedést: az áldozatos hitet, a törhetlen reményt s a mindent merő, mindenre vállalkozó Isten-szeretetet. Nemesak szellemi ereje fokozódott, de testi szive is kitágult e szeretetnek robbantó ereje s erőteljes nyomása alatt, át volt hatva az Egyházzal való ragaszkodástól, az Ős-Egyháznak hódító erejétől, irányzatától s az erőnek általánosságától, mely mindenütt érvényesült s mindenütt tudott győzedelmeskedni; mely mindenütt legyőzte és tulhatalda a pogányságot, annak kulturáját s természetes vívmányait egy új, természetfölötti ezéltől befolyásolt irányba terelte s a korlátoltságot, önzést, az önfeláldozó szeretetnek kivételt nem ismerő általánosságával cserélte föl.

S ezen szeretetnek szt. Fülöp személyében s szt. Fülöp idejében különös szerep jutott; mert a római katakombák szelleme nem csak kath. szellem, nemesak hiterős, hitvalló szellem, mely halálba tudja terelni fiait a hitigazságért, hanem apostoli szellem is, mely feledni tud mindent e világon; mely el tud hagyni mindent, mely pénz és vagyon nélkül, hirtől és dicsőségtől távol állva, minden ambíció nélkül s minden

TÁRCZA.

A művészetek, jelesen a képző művészetek hanyatlása korunkban.

II.

Vannak a mindennapi életben komoly és vidám jelenetek, melyek egyaránt érdeklik a művelt és műveletlen embert s nemes szándékkal erkölcsi tökéletesedésünkre szépen feldolgozhatók; ilyen pl. az orvosok látogató órája a kórházban, banya-szerencsétlenség, stb. még a katonai életből is igen sok a tanulságos epizod. S az ily képek hatása elmaradhatlan.

Igaz, hogy bőven van thema a feldolgozásra, s igen sok szellemes művész meg is oldja feladatát, de mindemellett a naturalisztikus irányból hiányzik valami abból a mindig állandó becsesel bíró dologból, mely nincs annyira kitéve a divat hatalmának, nincs meg bennük az általános ideál, mely lényegükben a hozzátartozandóságot bírva közérdekeltséget keltene. E helyett a kisebb csoportok, mondjuk privilegizált szakértők, ideáljai lépnek előtérbe, melyek többnyire szeszélyesek, divatszerűek s ezért hidegen hagynak. Az a sok fővárosi specialis, ott

— igaz — jellemzetes viszonyokat s jeleneteket megörökítő thema van nagyban felkapva; ilyenek: a szinpadias jelenetek, divatszerű toilettokban, a gigerlik férfi és női alakjai, a kotnyeles backfischek, durezás anyósok, schwihák vejek stb.

Mintha csak a festőművészet a szinészetet volna hivatalos helyettesíteni. Az ilyen dolgok, tudjuk, hamar lejátszák szerepüket s ha még az ügyes technikai kivitel megvan, legalább a jövő nemzedék előtt illustratióul szolgálhatnak viszonyaink- és divatunkról. Egy időben így fel volt kapva az orientalis, keleti irány, csupa keleti tájak, ég, szinompájú öltözetben török, perzsa, arab stb. alakok. Igaz, hogy kelet szingazdagsága igen hálás tárgy épen a festészetnél, mert az ilyen képek igen sok vonással bírnak. Csak végre a jóból is megunjuk a sokat. Van azonban egy neme a festészetnek, mely minden áron leplezetlenségben leli kedvét; régen is megvoltak ezek, a mikor igazán szépen tudták festeni az emberi testet. E nudításoknak, leplezetlenségeknek a jelen korban aljas törekvésük van, nem a görög klasszikus kor isteneinek s istennőinek szépségei azok, hanem az emberben az állatiaságnak s a nemtelen érzelmeknek felzaklataására, fellármázására irányulnak. Tisztelem Makart művészetét, megbámulom színeit, de

hibás anatómiája, feszengő s kifeszamodott tagú Nympháinak kaczer tetszelgése soha sem fogja a finom ízlésűeknek igényeit kielégíteni.

A zenét például tekintetbe véve, a görög-római szokott Genius vagy Muzsa helyett piszkos lábú, foszlányos öltözetű vén cigány alakjában festve, ugyan ki fogná e fölséges művészet általános típusának tekinteni; ha csak nem a korezmákban és cigányzenében felnevekedett modern gavallér, a ki előtt a cigányén kívül más zene nem létezik.

Mit szóljak azokról a görög Horák, Grátiak s más mythologikus istenségek modern pendantjairól, hol a demimondok és grisettek divatos bábjai hetvenkedve fitogtatják mesterkelt bájaikat, melyek az ártatlan lelkek beszenyészésére s az enervált, elvéhéd rouék idegeinek, érzékiségének felingerlésére készültek?

A szent természetet, mely a madártávlatból szemlélő művelt lélekre csak fönséges harmoniájával, alkotójához emelő lelkesítésel hat, az ily megtestesített, húsos mamondaemonok csak befertőztetik.

Teljesen pogány, még pedig hanyatlás-kori pogány szellem s a hatásadászatnak iránya tolakodott előre. A magasztos lélek-emelő ideák helyett tulzásokat látunk magunk elé tárva, néha szándékos galádsággal, mint

egyéni érdek mellőzésével tisztán s szep-
lőtlenül tud lelkesülni Jézus uralmáért s az
ő királyságáért s embertársainak ez országba
való felvételeért. Nemcsak állhatatos és
hitvalló szellem ez, hanem győzedelmes és
hódítva haladó, a lelkek nagy rónáin s térein
arató, az emberiséget egybekapcsoló s bol-
dogító, megváltó és üdvözítő szellem.

Hanem más a magányos falvak s a
távoli vidékek apostolsága: más a nagyvá-
rosok apostolkodója. Az előbbi kedves és
folytonos örömmel kecsegtet, az utóbbi fárad-
almas, kevés derűt, de annál több borot s
még több csalódást terem. A falvak egyszerű
népe hálás és könnyűvé tesz minden fáradt-
ságot; a városok apostolát ellenben napja-
inkban majd csak nem gyalázat éri s job-
ban, mint valaha, kell neki tapasztalnia, hogy
idegen földön van, idegen országban, melynek
elvei a hitelveitől távol esnek: gentibus
stultitia, Judaeis scandalum! A modern po-
gányság közömbös az ő meleg lelkesedésével
szemben s erőlködéseinek nevet, hahotázik s a
zsidóság is ugyancsak nem jobb a réginél:
métélyezősége és lelketlensége letarol min-
dent! Innét van asztán, hogy papságunk
idegenkedik a nagy városoktól, hogy épen
azok a lelkek, kik melegen dobognak az
emberiségért és gyűlölik a bűnt: hogy ezek,
látva az általános romlottságot, látva a be-
tegség óriási erejét s vele szemben az ő
csekély erejüket, végre is a lemondás
pályájára lépnek s készek magokra
hagyni a városokat, az erkölcsösség ezen
életvesztő börtöneit, mert nem látnak utat a
szabadulásra: malum, si integrum est, de-
struit seipsum! hadd pusztuljanak el saját
nyomoruk, saját terhök alatt; mert prófétára
nem hallgatnak, ő nem kedves, nem, üldö-
zött e téren! Innét gyakran a kijelentés,
hogy a katholicizmus csak a magányban
lehetséges, a városba nem való, ott benső-
sége elpusztul! De ne altassuk magun-
kat, ne menjünk lépre! Ha a katholiciz-
musz nem a városok vallása, mert benső-
sége ott kivihetetlen, de ha másrészt vi-
szontaz ember, ha méltóságának niveauján akar
élni, csakis benső élettel teheti ezt, szellemi élet-
tel, kérdem: ugyan minő vallásos életet terem-
tenek majd az oly vallások, melyek nem
bensőségesek, hanem csak sarkantyúzzák a
lelket, hogy tegyen-vegyen; élvezzen és

pl. a flagellansokat ábrázoló, nagy gondtal
és tudománynyal, de gonosz czélzattal készült
t. i. hogy a keresztény asketikus élet szél-
sőségét, aberrációját szemléltetve a keresztény-
ben az önmegtartóztatás minden neme iránt
legalább is meghidegülést, ha nem undort
keltsen.

Tessék csak előállítani azon megható,
lélekemelő jeleneteket, melyekben a kereszt-
tény szerzetesek és emberbarátok szerepelnek
s képeik bizonyára más hatást keltenek a
keresztény eszmék iránt.

Mit szóljak Verescságinnak az Üdvözítő
feltámadását ábrázoló botrányos képéről,
melylyel a realistikus durvaságával a vallá-
sos érzületet felláztatja.

Bájt s szépséget nem adhat a pusztá
leplezetlenség s a vaskos demonok kificza-
modott rángatózó tagjaikkal s hetvenkedő
szinponpájukkal nem bírják fölkelteni az
isteni összhangot. Azt mondják, hogy a művé-
szeknek izgalmak kellene, hogy ezek phan-
tasiájokai folytonos élnétségben tartják,
mert a művészetben mindig van valami a
rajongásból s exaltációból. Igen, de az ily
érzéki izgalom, az ily bachanitikus orgyas-
tikus exaltatio nem lehet szabályozott, ezért
hatása sem lehet erkölcsileg igaz, sem
pedig jó.

A valódi művészeti élvezet az érzéki-
ségtől távol áll, mert az örök szép el nem
választható az igaztól és erkölcsi jótól.

Mily magasztos távolban emelkednek
ezen ephemer műveken fölül Ráfael, Corregio,

szerezzen? Eltekintve minden vitától, hogy
csak egy igaz vallás van, vajjon nem
többet őriz-e meg majd az ember szelle-
miségéből az a vallás, a mely többet kíván,
mint az, a mely féket ereszt?

A lemondás, ez baj s míg a papság-
ban e lemondás ver gyökeret, míg a modern
életforgás küllőibe nem nyulnak, a míg a
modern korviszonyokat is nem tudják úgy
feldolgozni s átídomitni, hogy a katholiciz-
mus szelleme hassa át azok minden sajátsá-
gát, a míg távolról nézik csak, mint rohannak
vesztőkbe a városok s bennök a lelkek
milliói: addig csak félünk lehet, hogy nem-
sokára a falvakból is kiszorulunk s azután
hová megyünk? Nem, ne így tegyünk! A
pogány Rómát aláaknázták a katakombák,
annak elveit legyőzték ennek elvei; a kata-
kombák szelleme harcolt a pápák jogára
alatt a császári önkénynek tulkapásai ellen
s a viágnak fővárosában, Rómában con-
centrált salakja s megsűrösödött erkölcs-
telensége és elvetemültsége ellen s azt
hosszu, háromszázados küzdelemben végül
is megtörte s a bűn fészket a szentség
paradicsomává; az önzés székhelyét az
áldozatosság és lemondás nagy iskolájává,
a kéj tündérvárosát az önsanyargatás klasz-
szikus otthonává változtatta.

Ime, itt a baj: a fáradt lemondás
a sikerrel, mely végül — bármint simogas-
suk magunkat — a kényelem-vágyban s a
háziasság ködmönében rejtőzik veszedelmes
parazitaként s e lemondás első eredménye:
a nagyvárosi apostolok hiánya!

Politikai szemle.

Mialatt az országgyűlési képviselők
pihennek s beszámolóikat készülnek meg-
tartani választóik előtt, ha ugyan van miről
beszámolniok, — az alatt a szabadelvű kor-
mány feladatához hiven, nem pihen. Elő-
készíti a polgárok szíveit, hogy szavazataikat
a legközelebbi új választások alkalmával a
szabadelvű rendszer támogatására biztosítsa
s gondoskodik róla előre, hogy az ellenzék
szavazati jogától elüsse. Ha ezt a rendes,
alkotmányos jog határai között eslekszi,

Tician stb. főséges alkotásai! Akkor az
igazi vallásosság szent ihlete adta meg az
impulsust s a klaszikus kor műremekeinek
közvetlen hatása látszott meg rajtuk.

Persze más kor volt az, más emberek,
más Maecenasok éltek abban az időben.
Annyi bizonyos, hogy a művészek, írók,
festők műveiket mindig azon közönség izlé-
séhez szabják, mely azokat élvezi, mely pár-
tolja és fenntartja. Azok az egyházi s világi
oligarchák, kik a XV. XVI. századi művé-
szeket pártolták, valódi művelt, jó izlésű,
s gondolkozásu emberek voltak. Más szellem
hatotta át azok lelkét s más igényeik, más
kedvteléseik voltak.

Manapság minden szegény ördög mű-
velt ember igényeivel áll elő, még a kis
városok közép sőt alsó osztálya is színházat,
szellemi szórakozást nyújtó élvezeteket kíván.
Ezek képezik a nagyközönséget, a műpár-
tolókat, ezért vannak a színházak ismeretes
cassadarabjai s ilyenek többé kevésbé a
képzőművészetek alkotásai is.

De ilyen a vallásos tárgy képirás is.
Nálunk, fájdalom, oly kevés valódi, stilszerű,
diszes templom van s azokban is mily ritkák
a jó képek és szobrok.

Pedig, ha valahol, úgy e szent helye-
ken méltó remek, vagy legalább is a jó izlést
nem botránkoztató képek kellenének. — A
fő cél, hogy csak legyenek, akármilyen
rosszak is, még talán a fő elv a takarékos-
ság. Inkább legyen csak egyetlen egy oltár,
a fő oltár kellőleg földiszítve de, igazi mű

senkinek sem lehet ellene kifogása. Csak az
lenne hiba, ha a szükségtől kényszerítve és
nyomatva, a kerítésen kívül engedné működni
közégeit.

Pedig hangok hallatszanak, még pedig
panaszhangok e tekintetben. A kath. lapok
fölveszik a panaszokat és figyelmeztetik a
választó polgárokat a teendőkre, ha netalán
sérelem tapasztalának választási jogaik
ellenében.

A liberalizmus váltig azt hirdeti, hogy
a szabadság és jog kiterjesztésének a barátja.
Hogy mennyire valótlan ez, kitűnik Per-
czel Dezső liberális belügyminiszternek
közelebb kiadott rendeletéből, mely szerént
az 1896. évre készítendő választók jegyzé-
kéből mindazok kihagyandók, kik ápril
15-én mult évi hátralékos adójukat be nem
fizették. A miniszter ezen intézkedése ezer
és ezer adózó polgárt foszt meg választói
jogától; mindazokat t. i., kik ápril 15-ike he-
lyett — midőn husvétmásodnapja volt — 16-án
fizették le adójukat. Az ország valamennyi
központi választmánya a nagy ünnep miatt
ápril 16-ikát mondották ki az adófizetés
végső határnapjául. Ennek ellenében a mi-
niszter, hivatkozva az 1875. évi VI. t.-cz. 1.
§-ának szavaira, kiadta fönebb idézett ren-
deletét. A törvény rideg betűje ugyan igazat
ad a miniszternek, — így okoskodnak né-
melyek — de ha szándékában volt a minisz-
ternek a törvény betűjéhez való merev
ragaszkodás, akkor helyén volt volna jó
eleve figyelmeztetni az adózó polgárokat,
hogy ápril 13-ig tegyenek eleget kötelezett-
ségüknek, mivelhogy 14—15-ikén nem fizet-
hettek — csak 16-án tettek eleget a törvény
követelményének. Szeréntünk a miniszter
rendelete határozottan ellentétben áll a tör-
vénynyel. A választó ugyanis a törvény
értelmében jogosítva van ápril 14—15-én
fizetni le hátralékos adóját; ám e napokban
nem talált embert, ki tőle az adót elfogadta

izléssel, mint sok izléstelenség rakásra hordva
a templom minden zege-zugában.

Nálunk az új korban a roccoco, barok
styl fészkelte be magát a palotákba és tem-
plomokba. Hány szép renaissance s goth
stylú templom fallfestéseit meszelték be és
rakták tele izléstelen képekkel!

A népek minél tarkább kell s a tem-
plom a nagy közönségé s nem kizárólag az
uri osztályé. Ilyesféle nyilatkozat hallható
illetékes és nem illetékes helyekről.

Bizony ne csak panaszkodjunk és szid-
junk minden modern dolgot, így a festő
művészetet is, hogy hanyatlik, hogy egészen
elprofanálódik. Kezdjük csak meg mi,
szereljük föl templomainkat szépen, izlésesen,
majd akadnak lelkesült művészek, kik a
szent képek festésével foglalkozva új lendü-
letet adnak e művészetnek és bizonyára a
valódi szép, nemes és eszményi célok szol-
gálatában álló képzőművészetek újból föl
fognak virágozni.

Mindenek fölött pedig tiltakozunk a
külföldi gyárak és iparosok rossz izlést ter-
jesztő képeinek és szobrainak behozatala
ellen. Honi képiróink s művészeink, tudtom-
mal, egyesültek a templomok művészies fel-
szerelésére. Ezek nemzeti nemes ambíciótól
vezéreltetve olesón és szépen átalakítanak
izléstelen tárgyaktól hemzsegő szentélyeinket,
templomainkat.

Lichtenegger József.

volna s így jogositva volt azt 16-án lefizetni. Szerencsére van még a miniszternél is nagyobb ur, a m. kir. Kúria, mely végérvényesen fog dönteni. Azért mindazok, kik ápril 16-án befizették mult évi hátralékos adójukat, jelenjenek meg az összeíró bizottság előtt s hivatkozva a központi választmánynak határozatára, s törvényre, meg a józan észre, követeljék a választók jegyzékébe való felvételüket. Ha a bizottság ezt megtagadná, föllebbezzék az ügyet a központi választmányhoz illetve a Kúriához. Kétséget sem szenved, hogy a független bíróság nekik fog igazat adni s a választók jegyzékébe fel fognak vétetni.

Panaszkodnak továbbá, hogy a szabadelvű kormány titokban gondoskodik arról, hogy a képviselők választási listáját a liberális érdekek megfelelőleg igazítsák át. Állítólag a főispánok, a felsőbb utasításhoz képest, a választási lajstromot kiigazító bizottságot is úgy állították össze, miszerint abból az összes papság, az ellenzéki választók s főleg a katolikusok, — akik nemcsak névleg viselik e czimet, — kihagyassanak. E mellett a választó polgároknak politikai érzelmükről községenként tudomást szerezve, készletben van tartva adandó alkalomra a Tarnóczy-féle, nyitrai utasítás. E szerint a polgárok szavazata az urnánál módjával tetszés szerint kevesbítettnek. Reklamálhatnak aztán választás után akár itélet napig, ha ugyan kedvök lesz az eddigi tapasztalatok után a szegény polgároknak reklamálni. Így lehet megmenteni a legkomótosabban a szabadelvű érdekeket a szabadelvű rendszerhez méltó szabadossággal. Ezen eljárással szemben nem lehet mást tenni, mint előre figyelemmel és érdeklődéssel viseltetni kinek-kinek a saját választói joga biztosítása iránt s esetleg, ha ezt veszélyeztetve látnák, idejében gondoskodni a törvényes orvoslásról. Hát bizony szomorú dolog, hogy ennyire virrasztaniok kell a szegény adózó polgároknak, hogy egyetlen

jelentékeny választási jogaikat ellenőrizzék s szavazatukat megmentsék.

Közkutatás az amerikai Egyesült államokban.

A népnevelés államosítása. Középiskolák és egyetemek. Humanizmus és szaktanítás.

— Mutatvány *Dr. Czibusz* Géza földrajzából. —

III.

A tanító existenciája a szülőktől függ, a szülők pedig az oceánon túl is mindenben saját képmásuknak hisznek inkább, mint a tanítónak.

Azért indul meg ujabban a népnevelés államosításának és centralisatiojának eszméje, melynek legnagyobb szószólói a tanítók, kik több apró zsarnok helyett szivesebben engedelmeskednek egy nagy zsarnoknak, az omnipotens államnak. E szerint a tanítás vezetése és irányítása kiesnek az egyes államok és felekezetek kezéből, a szövetségi kormány közoktatásügyi ministeriumot alakítana, valamennyi népiskolát ez a ministerium vezetné, őt illetnék a tanítók kinevezési s az iskolákban követendő egységes tanmenet megalapításának joga. Az actio a nemzetiségek és felekezetek ellen irányul, ámbár valamennyi felekezeti iskolában tanítják az angol nyelvet.

A középiskolák sok esetben egyetemekkel kapcsolatosak, a mint igen gyakran az elemi iskolákban is középiskolai tárgyakat adnak elő. Azért találunk Amerikában egyetemeket, melyek a mi fogalmaink szerint kibővített főgymnasiumoknak tekinthetők, a mennyiben az egy szakra terjedő, szorosan vett egyetemi cursus 2 évből áll. Ha többől áll és több szak-studiumra terjed, universitas a neve.

Egyetemeket és collegiumokat még a

hivatalos jelentés is egy kalap alá fog. Így a commissioner of education 1887/88-iki évi jelentése szerint az Unio területén volt 357 collegium és egyetem 4834 professzorral, 73.333 mindkét nemű tanulóval, de ezeknek 1/3-a az előkészítő osztályokra a grammal school-ra (algymnasium) esik. Volt ezenkívül egyetem nélkül való 207 collegium és leány-seminárium 23.317 növendékkel; 32 földmívelési collegium, 30 szakiskola, 138 theologia, 49 jogi és 175 orvosi, gyógyszerészeti és fogászati iskola.

Az egyetemekkel kapcsolatos középiskolák tehát ezen jelentés szerint jobbra a fiuk, a különálló collegiumok a leányok számára valók.

A középiskolák alsó előkészítő osztályai a nyelvtani iskola (grammal school), a felsőbb osztályok a főiskola (high school) nevet viselik, a kettő együttesen az egyetemi, vagyis szaktudományokra készíti elő a növendékeket.

Máskülönben meglehetősen rendszertelenség grassál a főiskolák elnevezésében és belső berendezésében. A Harvard Collegene Cambridgeben, Boston egyik külvárosában, 181 tanára van, máshol négy tanárból álló középiskolát keresztelnek el egyetemnek, de már a Yale University Connecticutben, John Hopkins University Baltimoreban, a Columbia College New-Yorkban, a washingtoni kath. egyetem (1889) a Stanford-egyetem Californiában (30 millio dollar alap-tőkével) európai mintára berendezett egyetemek.

Az egyetemeken a classicus műveltségre fektetik a főszűrt. A tanítás idejének megszabása, a tantárgyak kijelölése és a gradusok osztogatása, illetve a képesítés — a tanárok joga. A baccalaureatushoz 4 egyetemi év kívántatik (bachelor of art). A fokozatokat eléggé pazarul osztogatják, úgy hogy az amerikai doctoratusnak akkora súlya van mint a heidelbergi 100 talléros

Karcolatok.

— Dunay Jánostól. —

III.

A mint a vonatról leszáll az utas, hirtelenében az ország közepén véli magát, midőn bármerre fordul, mindenütt magyar szó üti meg a fülét, a minek az a magyarázata, hogy a vasutasok mind magyar legények. A pályaudvart elhagyva ritka a magyar ember, olaszul, horvátul diskurálnak itt, legfeljebb egy-egy árva fináncz érti meg a magyart s ad utbaigazítást a kérdezősködőnek, no de aztán fináncz van is bőviben a kikötőben. A karst hegység déli lejtőjén, a quarner öbölben fekvő Fiume méltán nevezhető az ország gyöngyének s a ki ráadja a fejét, hogy oda látogasson, a kedves tapasztalatok oly dus tárházával tér vissza, hogy a visszaemlékezés késő vénségében is öröme válik.

A partok mellett levő s a tengerbe épített körösdítések, a partok, a molok, az építészet remekei. Midőn végig sétál az ember a partok mentén, s ott látja lábainál a tenger csapkodó hullámain, szinte kiesinylőleg tekint le a tengerre, melynek színe az időváltozás szerint azur-kék, indigo-kék, lilás fényű vagy szürkés zöld, — pedig a partok mellett is 6—10 méter mély a víz, az átlagos mélység pedig beljebb 40—60 méter közt mog.

Az éghajlattal a legnehezebben barát-

kozik meg az utas, szörnyű meleg biz az s a nap heve erősen éget, bizonyos bágyadság vesz rajtunk erőt, szinte jól esik egy kis zápor eső, mely gyakori vendég itt, csakhogy elmondhatja rá az ember: adtál Uram esőt, de nincs köszönet benne, mert oly vadul rohan az ember nyaka közé, mintha rücsből öntenék. Az esőcseppek ismeretlenek, mert mintha az égből a földig érő pálczák potyognának alá, úgy egymásba olvadnak a cseppek. Itt ugyan hiába való az esernyő, bőrig ázik az ember ugysis.

A fiumei nép jobban ért a kereskedéshez mint nálunk a zsidó vagy az örmény s csak kevés foglalkozik halászattal. Ezek még éjjel is halásznak világítás mellett főként szardellára, bár delfin és más ragadozó halak is be-betekintenek néha a kikötőbe. Hogy a kikötőben rend legyen, a magyar királyi észet a révhivatal képviseli.

A kikötő maga, bár csak a rövid multban mutat óriási haladást, a mióta a magyaroknak becézett gyereke Fiume, a tenger hajózásra a legkényesebb igényeknek is megfelel. Nevezetesebbek az Adamies molo, Szápáry rakpart, Zichy-molo, Stefánia rakpart, Rudolf molo, mindmennyi köépitmény a tengerbe, hogy a hajó közel jöve áruit lerakhassa. Ezen építmények 24 millió frtot nyeltek el. A tengeri kereskedelmet az „Adria” részvénytársaság 24 nagy áruszállító gőzössel közvetíti, mely hajók oldalán ott diszeleg egy-egy jobb magyar név, a hajó neve, mint: Szt. István, szt. László, Mátyás király

stb. E vállalat van hivatala főként „tengerre vinni a magyart,” hogy a vizen is legyen „bölcsületünk,” a miért aztán mi meg is fizetjük az igyekezetét, 20 évre kötelezvéen magunkat évi 570 ezer forintokat adni államsegélyként. A parti hajózást pedig egy másik társaság vette a nyakába, ez már kevesebbrel is megelégszik, kapván évi 150 ezer frt államsegélyt. Hogy az utasok kedves egészsége megóvassék a viharok alatt s megmenekedjenek az önkéntelen furdéstól, egy hatalmas világító torony mutatja az utat a kikötő felé igyekvőknek, mely villamvilágítással van berendezve s időnkint nagy tüzet hányva 20 tengeri mértföldre szórja világosságát.

Ha már Fiuméba megy az ember, nagy hiba lenne meg nem nézni egyik másik nagyobb hajónak a belsejét, a mely épen a kikötőben horgonyoz. Én épen egy nagyobb és szebb angol hajót néztem végig, a belső berendezés fénye és czélszerűsége valóban meglepett, gondolni se mertem volna, hogy akkora kényelmet lehetne egy vízi járműven találni. A salonja egy nagy palotának is diszére válnék. Benn a tengerben olyan színházi sugó lyukfedő, bádogszerű alkotmányok vannak, ezek a bóják, melyek a tengerbe bocsájtott vasmacskákkal vannak megerősítve, hogy tovább ne mozogjanak, s a megálló hajók aztán, ha nem akarnak a parthoz jönni, vagy nincs is hely, annyi benne a hajó, akkor ezekbe a bójákba kapasz-

doktori diplomáknak. Igy 1888-ban 13.747 candidatumot promoveáltak doctornak és 566-nak adták meg a doctori fokozatot honoris causa. Egy nagy előnnyel azonban eléje vágtak a mi egyetemeinknek. Amerikában a self educated nem épp oly tiszteletnek örvend, mint az iskolát végzett ember. Egyetemi tanársághoz nem kell iskolai végzettség — csak tudomány s a jelesebb kapacitásokat, bármily téren működtek is azok, szívesen hívják meg egyetemi tanároknak. Uj-Angliának legliválőbb férfiai kitüntetésnek veszik, ha a harwardi vagy yalei főiskolák elnökei lehetnek. A virginiai egyetem első praesioense Jefferson volt, utána Lee tábornokot hívták meg az iskola megszervezésére.

A középiskolák és egyetemek magán adományozások és alapítványok által keletkeztek. 1871—1875-ig 33 millió dollarra rúgtak az iskolai célokra tett magán alapítványok. A felekezetek nem kérnek az államoktól egyebet, mint a testületi jogok megadását s az államok csakugyan nem avatkoznak iskoláikba. Még képesítéseit is elismeri, legfeljebb az orvosi és gyógyszerészeti praxishoz szükséges engedélyezést tartják fenn maguk számára.

A főiskolák és egyetemek jellege tehát tulnyomólag felekezeti. Igy az 1860-iki kimutatás szerint 290 collegium közül csupán 90 volt állami alapítványos, a többi 200 felekezeti, még pedig 59 methodista, 39 baptista, 32 presbyterianus, 31 katolikus, 15 anglikán, 12 lutheranus stb. Most 30 év után sincs különben, ámbár sokan állami egyetemek és állami középiskolák felállítását sürgetik.

Ilyen körülmények között természetes, hogy a vallási nevelés nagy szerepet játszik a középiskolákban és az amerikai egyetemeken. Nemcsak a kollegekben kötelező az istenisztelet naponkinti látogatása,

kodnak, hogy a hullámzó víz játékának ne legyenek kitéve.

A partok mentén szaladgáló gyermekek vakmerősége meglepett. Nem fél a hunczut a víztől, mintha csak valami tócsa mellett futkosna s a felnőttek is oly könnyedén ugrálnak be a hajóba mintha csak araszos mély víz loesogna alatt. A hajam is égnek állott, midőn láttam, hogy egy uri nő a már elindult hajóba dobván selyem napernyőjét jó másfél méternyire ugrott be a partról a hajóba. Az igaz, hogy úgy uszik az apró talián gyerek mind, mint a hal. Két három 8—10 ves gyerek csolnokba ugrik s ki a nyílt tengerre, nem fél az a hunczut semmitől. Eleget látva a kikötőben, néztük meg magát Fiumét közelebről, mely voltaképen 2 részből áll, az ó és új városból. Az első ronda, piszkos, összenyomott épületeivel s apró sikátorokkal egy itt felejtett darab a rég mult időkbeli, lebujaiban korhelykedik különösen szombat esteiken a matrónnépség, mely az erős olasz boroktól lecsapva magát úgy ordít, mint a sakál s csoportokban valami dalnak csufolt nótát bömbölve járja be egyik csapszék után a másikat. Vadabb dalolást ennél semmiféle népnél sem hallottam eddig, pedig hát az én szűkebb pátriám népsége is valami ám e téren, ha be van rugva.

Az új város aztán annál szebb. Szép épületeivel a modern város jellegét viseli magán. Öt temploma van Fiuménak, melyből 4 rk, egy gör. keleti. Mind az öt egyszerű, régebbi építkezés. A szép épületek közt és tisztán tartott utcákon ad találkát egymásnak az

ugy hogy másfelekezetiük irásbelileg kötelezettek igazolni templomi látogatásukat, hanem még egyetemet sem találunk kápolna nélkül.

Az iskoláztatás felekezeti jellege persze szemet szur a liberalisok, radicalisok s egyáltalán azok előtt, kik a vallási érzelmeket harmadrangu dolgoknak tekintik. De az egyetemi tanítás kérdése nem is annyira felekezeti vagy politikai, mint inkább általános paedagogiai kérdés.

Azon fordul meg a controversia, kizárólagos feladata-e a közép- és főiskoláknak a tanítás, az ismereteknek hideg objectiv közlése, vagy amellet a socialis és moralis neveléssel, vagyis a jellemképzéssel kell-e foglalkozni?

A felekezetek előbbrevalónak tartják a character, természetesen a felekezeti character kidomborítását, az állami iskolák hivi pedig a tudomány nagy haladására hivatkozva, a tudományágak megosztását és a szaktanítást követelik. Amazok a középiskolákban nem akarnak egyebet, mint az ember összes tehetségének felkeltését, foglalkoztatását és fejlesztését, szóval embereket akarnak nevelni a középiskolákban — ezek a megváltozott idők és a praktikus élet követelményeire utalva, a középiskolákat a szaktanulási előkészítő fokozatainak tekintik és határozott pályákra kiügyesített polgárokat várnak a közép és felső iskoláktól.

A kiegyenlítés bajos, mert mind a két irány jogosult. Egyik az ember ideális, a másik ez ember praktikus hivatását képviseli. Legezészerűbb lenne e szerint a kettőnek parallel érvényesülése. A felekezeti képzés mellett virágozzanak az állami collegiumok és universitasok.

Egy elhanyagolt gyógyviz.

Midőn évenként még mindig sok millió palack ásványvizet hoznak be hazánkba,

intelligentia, kik közt főként a nők ruházata nyújt festői látványt, oly tarka képe van a sok színű ruházatnak. Az olasz nők mindenike szereti a sok színt. A kormányzó két emeletes palotája, mely hivatalos lakás, nagyon is szükséges volt már a régebbi kis épület helyett, melyre csak gubnyból illett a „palota” elnevezés. A város színháza 600 ezer frton épült szép alkotás. A városházán esinos valami a nagy óra, mely este ki van világítva. A kaszinó gyönyörű palotája Fiume kedves társadalmi életének magas fokát árulja el. Hatalmas épület a dohány gyár, hová reggeli 7 óra tájban mintegy 2 ezer nő, nagybárára leány vonul fel szivart gyurni. A petroleum finomító gyár, hol évenként közel 400 ezer baril petroliumot szűrnek át, amiért csak 5 milliót szed be a finánc adóba. A tengerészeti akadémia 130 gyerekre van berendezve, van ezek közt mindenféle, csak magyar alig akad köztük, de megvallva az igazat, nem is magyar gyomornak való a tengeri élet. Van még Fiuménak torpedó-gyára is, de ennek még a közelébe se mertem menni. Rettentő állat az, sohse tudja az ember, mikor nyeli el. Abbáziába menet láttam egy példányt belőle, keszeg alakja van, mint valami balnak; hogy kipróbálják, a tengerbe vetik, honét horog fonálékkal szedik ki a halászok, hogy aztán adandó alkalommal légbe hajigálják vele az embereket. Fúj! Menjünk tovább. Mélyen benyulik a városba egy víz nyelv, ide bejönnek a kereskedő hajók s hét számra állongálnak ott árulva portékáikat. Egy hid vezet

mely pedig a karsbadi vizen kívül az összes külföldi gyógyvizeknek párját, sokszor jobbat tud fölmutatni, hazafias kötelességnek tartom, hogy akik erre legilletékesebbek: az orvosok rámutassanak e körülményre, s betegek figyelmét a magyar vizekre irányítsák.

Igaz, hogy sok esetben a magyar víz vagy kezelés vagy ár tekintetében nem bírja ki a versenyt a külföldivel, mert a leghazafiasabb önérték is leüti az, ha az üvegből romlott, elváltozott, üledékes víz ömlik a pohárba, s oly árért kapjuk a kis üvegeket, mint a külföldi nagyot, de annál inkább meg kell becsülni azt, mely e tekintetekben is győztesen állja meg a versenyt, s szakítva a tradíciókkal, mely egyes külföldi víz egyeduralmát állapította meg, a hasonló hatásu magyar vízhez kell folyamodnunk.

Az emsi, seltersi, gleichembergi-víz töméntelen mennyiségben fogy hazánkban, míg a bikszádi vizről, mely pedig mindezeket fölülmulja, soknak tudomása sincs.

Eddig vidékünkön jóformán ismeretlen volt, nem is iparkodtak terjesztésén, amit aránylag magas ára, meg a tökéletlen kezelés is nehezített. Pedig aki más vidéken megismerte gyógyhatását, nehezen nélkülözte.

Bikszád maga elég látogatott s kellemes fürdőhely Szatmármegyében. Több forrása közül a Kláraforrás vizét használják ivásra. A kut kezelése tavaly új kezébe jutott s örömmel láttam miuap, hogy városunkba is több raktárt állított föl s az árat úgy szabta meg, hogy olcsóbb lett, mint a gleichembergi, nem is említve a seltersit s emsit.

A víz az égvényes-sós savanyu vizekhez tartozik s Lengyel tanár legutóbbi elemezése szerint konyhasó tartalma meg egyezik a híres niedersteltersivel, az emsi s gleichembergi messze fölülmulván, sénsavas natronban pedig mind a hármat túlhaladja, nagy szabad szénsavgaz tartalma pedig kiváló kellemetlenséget, üdítő izt kölcsönöz neki.

Mint hurut ellenes szer a légsző-s emésztő-szervek hurutul bántalmainál meglepő jó hatással használható. Gyorsan oldja a nyálkát, megtisztítja attól a beteg nyálkahártyákat, elősegíti, élénkíti a bélmozgásokat

keresztül rajta, melyet érdekes megnézni, midőn új hajó igyekszik be s hogy akadálytalanul bejuthasson, egyszerre csak megindul a nagy hid s meglapul a part mellett, szabad utat engedve a hajónak, hogy átférhesen kéményestül. Nagyon szép a hármás áru esarnok, a gyümölcs, zöldség és hal piac (mercato.) Főként reggeli 7-től 10-ig tolong a vásárló nép. Itt van aztán gyümölcsben és halban olcsóság. Egy piczuléért annyi gyümölcsöt kaptam, hogy négy zsebem tele volt vele, pedig oly időben, mikor nálunk még félérett sincs a gyümölcs. Üdülő helyekben sem szegény a város. A népkert (giardino publica) a Ferencz József-kert, a József főherczeg tropikus növényekben gazdag kertje.

Hogy ha pedig Fiumét és környékét teljes szépségében akarjuk látni, a város mellett levő Terzato várába, egy magas hegyre kell felfáradnunk, hová két ut vezet. Nehéz a feljutás és igen fárasztó, de bő kárpótlást talál az ember, midőn szeméi előtt látja ezt a szép panorámát, melynél szebbet képzelni is alig lehet. A vár, mely a Frangepánok ősi tulajdona volt (panem frangere), ma el van hanyagolva, mert a mai kényelem szerető világban senki sem igyekszik oly magasra törni, inkább lakik az ember alant. Végül csak azt jegyzem meg, hogy a fiumei talián kereskedőnél nagyobb zsvány sehol nincs. Ha venni akar tőle valamit az utas, bátran igérje a felét s bár az méltatlankodva fordul el s lenézi az embert vakmerőségeért, biztosak lehetünk benne, hogy ide adja a portékáját s távozásunk után jót nevet a markába, hogy ezt ugyan becsaptam.

Kezdő tüdő- és gyomorhurutnál meglepő gyorsan hoz létre gyógyulást.

Hogy minő nagy hatással van a nyálkashártyákra, frappansan illusztrálja az a gyors hatás, amit az oly gyakori heveny torokgyulladásoknál előidéz. A különböző szokásos oldat helyet bikszádi vizet használva gurgulázásra, vagy még jobban igen apró kortyokban fogyasztva, hogy a víz mintegy fátyolként fusson le a torkon s hosszabb ideig érintkezzék vele, gyorsabban beáll a gyógyulás és hozzá minden kellemetlenség nélkül, mint bárminő ecseteléssel.

Többeket ismerek akinek idült gégehurutja csakhamar exacerbál, ha abban hagyja a bikszádi vizet.

Az ugynevezet katzenjammer ellen nincs jobb, mint egy jókora pohár bikszádi víz éhgyomorral.

Aki, mint én magamon, egyszer megpróbálta gyomorhurutnál, époly hálás lesz iránta, mint én vagyok, mely hálának egy részét akartam ez ismertető sorokkal leróvni.

Megvagyok győződve, hogy ahol a bikszádi víz megjelenik, győztesen szorítja ki az emsi, seltersi s gleihembergi vizeket.

Dr. Bánóczy Gyula.

Hazánk.

A jövő egyházpolitikája.

A napi sajtó még mindig foglalkozik a függő egyházpolitikai javaslatok jövő sorsával. A zsidó recepció 2-ik §-át tudvalevőleg felveszik a vallás szabad gyakorlat III-ik fejezetének rendelkezései közé, és ezt a kormány lapjai az „elvek integritásának” hirdetik. De hát akkor mi marad a zsidó-recepcióból? Egy elvi kijelentés, mely vonatkozik a rabbi-képzésre, a lelenczekre vonatkozólag pedig úgy intézkedik a törvény, hogy azon felekezethez tartozzanak, mely feltalálásuk helyén számarányban a többiek felülmulja. Ilyen községek tudunkkal csak Galieziában vannak, de Magyarországon még nincsenek. Azért azon csonka javaslat még nem adhat jogot a kormánynak, hogy az áttérésre vonatkozó jogot is belemagyarázza, mert hisz akkor a Szapáry-féle 2 §-os állami közigazgatási törvénybe is belemagyarázhatták volna az alispánok, szolgabírák és a többi közigazgatási tisztviselők kinevezését. Azon ezél pedig, hogy ezen szakasz a felekezetnélküliséggel egy szűr alatt oldassék meg, képtelenség az elvek integritásának feladása nélkül; mert a vallás szabad gyakorlata világosan és csak a keresztény felekezetek közötti viszonyosságról intézkedvén, már eleve kölömböséget tesz a keresztény és nem keresztény felekezetek között. A kormánynak tehát soha sem volt szándékában ennek rendelkezéseit az izraelitákra is kiterjeszteni, és vagy akkor nem állott elvi alapon, midőn a zsidórecepciót külön törvényjavaslatba foglalta, vagy most nem áll elvi alapon, midőn feladva a javaslat sarkalatos pontját, a kompromisszumok és elesavarások terére lép.

Az izraeliták zsinatja.

A „M. U.” azt írja, hogy az egyházpolitikai javaslatok törvényerőre emelkedése és életbeléptetése egyszersmind szükségessé teszi az izraeliták vallási és társadalmi szervezkedését is. Nagy hiba volt, hogy az izraeliták eddig a szervezkedést elmulasztották. Azért tehát felmerült azon eszme, hogy a zsidók is hozzáállásnak érdekeik érvényesítéséhez és e ezéliből még ez év őszén egye-

temes zsinatot hívnak össze Budapestre, melyen részt fognak venni a magyarországi összes rabbinusok is.

A Justh-Eötvös-frakció s a néppárt.

A szolnoki szervezkedés egyik érdekes mozzanata volt a Justh-Eötvös-frakció állásfoglalása a néppárttal szemben. Határozati javaslatot fogadtak el, a melyben elemezve a néppárt programját, konstatálják, hogy ennek a pártnak a működése felekezeti gyűlölségre, a magyar nemzetnek felekezetek szerinti szétválasztására irányul. Konstatálják egyuttal, hogy a mi jó és üdvös a néppárt programjában, az már benne van az ő pártjuk sarkalatos törekvéseiben. Egyetlenegy engedmény, a mit Szolnokon tettek, a katolikusok autonómiaja támogatásának megígérése. Más párt, vagy párttöredék talán beszélhetne ebből a tónusból, de az Eötvös-Justh-párt semmiképen. Mert Wekerle Sándor s vele az egész szabadelvű párt soha sem vállalkozott volna a felekezetek ellen irányuló egyházpolitikai programm keresztülhajtására, ha nem kap támogatást annak a biztosításában, hogy a függetlenségi párt programmszerű egysége szétrobban a küzdelmek alatt. Eötvösök ezt a szivességet Wekerlének kétszer megtették s ennek a gyümölcseit most a Bánffy-kormány szedi. Különbben az egyházpolitikai fegyverkezés golyói épen Justh Gyulára hullanak vissza, a kit választói Rákócziiban erősen visszautasítottak, midőn a frakció egyházpolitikai elveit fejtegette. Annnyira ment a rákóczi választók elkeseredése, hogy maga a beszámoló Justh Gyula kénytelen volt kijelenteni, hogy ha választóinak felfogása az egyházpolitikai javaslatokat illetőleg egy év alatt nem változik meg, leteszi mandátumát. Felette sajnálatos tünet az is, hogy politikai gyülekezeteken a szónokló képviselőket a népnek arra kell figyelmeztetni: Nebántsák a vallásunkat, mi keresztények vagyunk! Ez történt Rákócziiban s ez elszomorító jele, hogy az agitáció mennyire nem számol a nép érzelmeivel.

A polgári házasság életbeléptetése.

A polgáriházassági törvény életbeléptetésén nagy buzgóséggal dolgoznak az igazságügyminiszteriumban, az életbeléptetési rendelet tervezetét már elkészítették s az igazságügyminiszter közölte azt véleményadás czéljából több kiváló jogászszal. Maga a miniszter tevékenységének javarészét ez idő szerint az életbeléptetés előmunkálatainak szenteli s az ide vonatkozó rendeletet valószínűleg már igen rövid idő alatt ki is fogja bocsátani. A törvény a zárószakaszában megállapított végső terminusnál, december 8-ánál, több, mint két hónapnál előbb, október elsejével fog életbelépteni, úgy, hogy nem egészen ötödfél hónapmulva már meg köthetik Magyarországon az első polgári házasságot. Tehát a kormány a polgáriházasság életbeléptetésén olyan buzgósággal fáradozik, mintha ettől függne az országnak boldogsága és a polgárok jóléte. Egyelőre tehát várjuk meg október 1-ét, a mely határnapra a születési és halálozási anyakönyvezés megkezdése már is elhalasztott. Nem hisszük egyébként azt sem, hogy ezen az új határnapon a kormány beválthassa ígérését. Először is a házasságjogi

törvény hatályba lépése házassági perrendtartás megalkotása nélkül nem képzelhető. Láthatatlanok a veszedelmek, melyeket az törvényhez alkalmazkodó perrend hiányában a házasságjogi törvény életbeléptetése fog okozni. Sztehló Kornél most megjelent röpiratában, melyet a kormány megbízásából tanulmányutjáról tett közzé, maga azt mondja, hogy ha ezen rendszer mellett kezdik meg a fővárosban az új anyakönyvi hivatalok működését, „az első 24 óra alatt be fogják látni, hogy ez teljesen lehetetlen.” És ily körülmények között lépteti életbe a kormány októberben a házassági törvényt és az anyakönyvezetést, mely a legfótosabb állami, társadalmi, családi, egyéni és vagyéni kérdésekkel van elválnatlan kapcsolatban! Október elsején tehát hatályon kívül helyezik a Csáky féle elkeresztelési rendeletet — ha igaz.

A kincstári vasművek eladása.

A pénzügyminiszterium az összes kincstári vasművek eladására határozta el magát. A Besztercebánya, Kisgaram, Zólyom-Breznó, Libetbánya, Kabolyapolyána és Tiszolcz határában lévő összes értéke két és háromnegyed millió frtra vannak becsülve.

Külföld.

A delegációk.

Bécsben holnap nyílnak meg a delegációk. A delegációk ülészakának kellemetlenségei már előre vetik árnyékukat. Báró Krighammer hadügyminiszter a jövő évre a hadügyi budget czimén nemcsak négy millió forinttal többet kíván, mint a mennyi ez évre megszavaztatott, hanem zárószámolásában négy és fél millió forintnyi deficit is fordul elő, melyet utólag póthittel kell majd fedeznie. A négy és fél milliónyi költségtöbblet a csapat-szolgálatra, a természetbeli élelmezésre: a legénység táplálékára kellett, mi az alacsony gabonaárak mellett minden esetre feltűnő. A közös költségvetés czimén tehát a magyar és az osztrák pénzügyminiszternek mindenesetre 8 és fél milliónyi kiadási többlet fedezéséről kellene a jövő évben gondoskodnia. Magyarországra ebből legalább három millió forint esik, mi a mai sanyaru gazdasági viszonyok közt eléggé nehéz teher lesz. Persze, hogy a magyar delegáció, ez a hires közjogi lelkiismeret, nem fog ezen ötödfélmilliónyi csekélységen fenakadni.

Róma,

1895. május 29.

Róma minden szenteit nagy tiszteletben tartja. A Vaticán, melynek falai között a boldoggá és szentté avatás processusa végbe megy, szokott mindig az első szentély lenni, ahonnét a pápa jelenlétében ünnepélyes dicsérő és hálaadó énekek és imák szállanak föl a mennybe az új boldog vagy szent tiszteletére. De rendkívül fényesen üli meg az örök város főleg azon mennyei lakók ünnepét, akik egykor az ő kebelén éltek, az ő lakóinak nyújtották a keresztény erények ragyogó s melegítő példáit. Néri sz. Fülöp a két apostol fejedelem után legközelebb áll Rómához. Itt alapította ő az oratorianusok egyesületét, a zarándokok kórházát, itt volt

hosszu évek során a szükölködők segítője, az árvák gyámoltója, a gyermekeknek odaadó édes atyja, kikkel Tasso százados tölgye árnyában még agg korában is órahosszaig játszadozott. Itt lépett ő érintkezésbe az olasz nemzetnek és a külföldnek idezarándokoló nagy szellemeivel s megnyerve azok szívét, itt terelte általuk új irányba a történetírást, az egyházi szónoklatot és zenét s a művészet többi ágait. Ő maga szeretett a szerénység és alázat egyszerű köntösébe bujni, de a nagy Baronius, ki benne lelki mesterét tiszteli s vele a többi tudósok megmondhatnák nekünk, mily hatalmas szellem lakott sz. Fülöp belsejében s mily széleskörű tevékenységet fejtett ki úgy mély ismereteivel, mint főleg a szüzi tisztaság, felebaráti szeretet s többi erények szüntelen gyakorlásával.

Csoda-e hát, ha a mai nemzedék még 3 hosszú század letűnte után is oly élénken megőrizte apostolának emlékét s hálából oly nagyszerű ünnepet rendezett 3-ik centenáriuma alkalmával?

Kilencz napi ájtatosság előzte meg sz. Fülöp halálának évforduló napját, május 26-át. Minden nap P. Zocchi jézus-társasági tag s egyuttal Olaszország egyik legkedveltebb szónoka tartott sz. beszédet, melyet az Oltári-szentséggel a bibornokok által adott áldás követett. A S. Maria in Vallicella nevű templom, hol a néri sz. Fülöp porai nyugosznak, alig volt képes befogadni a hallgatóságot. Hogy mily szerencsésen választották meg a rendezők a szónokot, eléggé bizonyítja az olaszoknak gyakori tapsvihara. Igaz, hogy a jó páter a taps miatt a hallgatóságot megfeddette, sőt a templomban tapsolást egyenest bűnnek nyilvánította, de hát az olaszoknak még a magyarénál is hevesebben lüktet a vére s hamar kitör belőle, ami belsejében forrong.

Május 26-tól kezdve nyolcz napon át minden nap bíborosok és püspökök mondanak énekes misét s a különféle nemzetek collegiumai assistálnak. A dicsőítő beszédek a jezsuiták, kapuczinusok, barnabíták stb. rendek válogatott szónokai tartják.

Egyébiránt a centenarium megülése már május 2-án megkezdődött az Appiusi uton levő sz. Sebestyén és sz. Kalixtus-katakombá kivilágításával. Nagyon sokszor ellátogatott néri sz. Fülöp Rómának e szentemlékü földalatti temetkezési helyeire, valamint sz. Domitilla nevű katakombába is s ezért az utóbbit is kivilágították máj. 16-án. A történetírók archeologusok társulata több érdekes tárgy fölolvasást rendezett ugyan csak sz. Fülöp tiszteletére. — Jun. 9-én Tasso tölgye alatt több darabot fog elénekeltetni. Az ünnepélynek majd csak Junius vége fog véget vetni, a mikor is a hívők ezrei processióban meglátogatják Róma hét legnevezetesebb basilikáját. Ez ájtatosságot néri sz. Fülöp hozta ujabban szokásba s kedveltette meg főleg az ifjúsággal. — Ha még arra is rá gondolkodok, hogy máj. 26-án kétszáz szegényt vendégeltek meg az oratorianusok és az nap estéjén nemcsak s. Maria Vallicella homlokzatáról, hanem száz és száz más palota ablakaiból is megszámlálhatlan méces világitotta be az est homályát, bátran biztathatom magamat azon gondolattal, hogy valamint a többi rómaiak, úgy én sem fogok életemben megfélekedni a sz. aggasztánról, néri Fülöpről.

K. Gy.

A katolikus egyház állása és haladása Japánban.

A Chinával viselt diadalmas japáni háboru az egész világ figyelmét erre a kis szigetországra irányította. Az általános érdeklődés közepette nem lesz minden tanulság nélkül az, ha a katolikus missziók állását rövid vonásokban feltüntetjük.

A katholicizmus Japánban lassan ugyan, de általánosan előre halad. A japáni misszió négy egyházmegyében 50.000 katolikus hívőt, 75 lelkészi állást vagyis kerületet, 245 keresztény hitközséget, 206 templomot, kápolnát, nyilvános imahelyet s papnevelő intézetet, Nangasakiban, ahol 44 növendék van, 2 collegiumot Tokióban és Nangasakiban 154 növendék, 3 leánynevelő-intézet 130 növendékkal, 17 árvaházat 1802 gyermekkel, és pedig 459 fiúval, 1343 leánnyal; 18 műhelyt 303 munkással, 13 gyógyszerteret, 3 kis ispotályt, 1 ispotályt bélpoklosok számára 82 ágygyal, 35 betegápolóval a nyilvános kórházakban. — A missziók hivatalos személyzetének statisztikája a következő: 1 érsek, 3 püspök, 84 európai misszionárius, 20 benszültött áldozópap, 17 klerikus, 207 katechista, 22 európai szerzetes, 9 apácza és 19 japáni novicia. — A misszionáriusok a múlt évben Japánban megkereszteltek 2460 felnőttest, 1235 pogány és 1450 keresztény szülőktől született gyermeket. (R. V.)

A japáni ujságok nem győzik eléggé dicsérni a benszültött katolikus vallásu katonák csodálatraméltó vitézségét! „E katonákat arra tanítja vallásuk, hogy haláluk után csodás életbe mennek: és azért bátran, félelem nélkül rohannak a legnagyobb veszélybe.”

Beszélik, hogy Port-Arthur bevételénél egy egész zászlóalj alakult kath. vitézekből. Rohamlépéssel érték el az ellenséges magaslatokat, kitűzték az erődre a japáni zászlót és valamennyien sértetlenül, mellükön a skapuláruval tértek vissza.

Társaik — látván ezen csodálatos megmenekülést — szintén óhajtottak ilyen drága talizmánt birni, mely megvédje őket az ellenséges golyóttól és azért haladék nélkül fel akarták venni a katolikus vallást.

A japáni tisztek nem győztek eleget beszélni a kath. katonákról, különösen azok bátorságát és fegyelmezettségét minden tekintetben példányszerűnek mondják. Legnagyobb dicséret különben reájuk az, hogy nagyrészüik a császári testőrségben van beosztva.

Tehát mint egykor a római császárok palotájába, úgy ide is katonák viszik be a keresztény civilizációt. És mint az első keresztényeket dicsérte Plinius, a császári helytartó, úgy dicsérik ezeket a császári tisztek. (T.)

V i d é k.

Lapunk m. tisztelt megrendelőit kérjük szíveskedjenek előfizetési hátralékaikat a „Pázmány-sajtó” kiadóhivatalába beküldeni.

— Madarász. Máj. hó 26-án igen szép és megható jelenetnek voltak tanúi a madarászi rk. hívek. E napon áldotta meg u. i. Müller Jakab ker. esperes, szakaszi plebános ur, Hirli József szentszéki ülnök, erdődi plebános és Mellau György hely-

beli plebános urak segédlete mellett a hívek áldozatkészségéből felállított új orgonát. — Valóban az áldozatkészségnek oly szép és megható jelét adta e kised s a mellett szegény hitközség, a mely dicséretet érdemel. Különösen megemlítem özv. Szichra Karolina urnőt, valamint Leitner Miklós és neje földművelőt, kik 100—100 frtot adományoztak e nemes czélra, — de emellett nincs tagja a hitközségnek, ki tehetségéhez képest hozzá ne járult volna. — Elismeréssel és köszönettel szólok még Mellau György fáradhatlan buzgóságáról az orgona beszerzésében, s végül Méder Mihály urról, ki szíves volt a szakértői vélemény megajánlására a községünkbe fáradni. — P. I.

— Az erdődi esp. kerület tanítói köre ez évi rendes közgyűlését Nagy-Majtényban tartotta meg. Hirly József erdődi plebános elnök mennyitő beszédében a tanítói tanácskozmányok fontosságát fejtegette. Láng Pál majtényi tanító részvétellel emlékezett meg az elhunyt Szájbel János ker. esperesről és ker. tanfelügyelőről, valamint Sárossy Pál alsó-homoródi k. tanítóról, s ecsetelve érdemüket, indítványára a gyűlés emléküket jegyzőkönyvileg megőriztette. A gyűlés tagjai meghallgatták a kath. elemi népiskola IV. V. és VI. osztályu növendékeinek vizsgálatát. Az elnök elismerését fejezte ki Láng Pál tanítónak eredményes működése felett. Választmányi tagokul az elhunyt Sárossy Pál helyébe Weisz Mihály gilvácsi tanító választott meg. A jövő közgyűlés helyéül Töketerebes község jelöltetett ki, mely alkalomra felolvasás tartására Kocsy Rudolf nagy-szokondi tanító jelentkezett. A közgyűlés elnök életétésével véget ért.

— Beregvármege törvényhatósági bizottságának május hó 28-án tartott rendes tavaszi közgyűlésén elhatározta a közgyűlés, hogy a millennium alkalmából Beszki dőn felállítandó emlékoszlop hiányzó költségeinek fedezésére gyűjtést indít. — Napirendre tért Szatmár azon átirata felett, mely a Szatmárt felállítandó kereskedelmi és iparkamarára vonatkozik.

— Az ungvári bába-iskola ünnepélyes megnyitása folyó hó 25-én történt meg. Az ünnepélyes aktuson a vall. és közokt. m. kir. minisztert Tóth Lajos dr. egyetemi tanár, a belügyminisztert pedig Reisz Gedeon dr. közegészségügyi felügyelő képviselte. A vármegye és a város előkelőségei közül a többek között jelen voltak: Firczak Gyula püspök, Gebé Viktor prépost-kanonok, Hehelein Károly prépost-plebános, Kende Péter alispán, Tabódy Jenő főjegyző, id. Nebrebeczky György szentszéki ügyész, Dancs Bertalan kir. tanfelügyelő, Kusnyir főszolgabíró stb. a vármegyebeli orvosok és gyógyszerészek. Programu szerint mindenekelőtt a kórház kápolnájába, a szent mise meghallgatására gyűlekezett az ünneplő közönség. A misét Hehelein Károly prépost-plebános mondotta. A megnyitási aktus a babaképző iskolaszobájában ment végbe. Kende Péter alispán, a törvényhatóság nevében üdvözölte a közokt. és belügyminiszter képviselőit s a törvényhatóság hálás köszönétet tolmácsolta a vallás és közokt. m. kir. miniszterium áldozatkészségéért, melylyel e nagyjelentőségű kulturális intézet létesítését lehetővé tette. Utána Tóth Lajos dr. egyetemi tanár, a vallás és közokt. m. kir. miniszter képviselőjében és Reisz Gedeon dr. közegészségügyi felügyelő a belügyminiszterium nevében és megbízásából emelt szót. Azután következett az orvos- és gyógyszerész-egyesületnek ezen alkalomból összehívott rendkívüli közgyűlése, mely után az ünnepély aktusa véget ért.

Helyi hírek.

— Pünkösdi ünnepén az ünnepélyes szent misét püspök ur ő méltósága végezte. Ugyancsak ő tartotta az ünnepi szent beszédet is. Beszéde végén buzdítá a jelenvolt híveket, miszerint a Szentséges Atya XIII. Leo pápa legnemesebb szándékára, amelyet legutóbbi körlevelében tett közzé, tartsanak novenat

imádkozván a kath anyaszentegyház kebeléből elszakadt testvéreinkért, hogy a Sz. Lélek kegyelme világosítsa fel őket s az anyaszentegyház kebelébe ismét visszatérjenek.

— **Püspök ur ő méltósága**, mint értesülünk, a bérnálás szentségét a következő helyeken fogja kiszolgáltatni u. m. f. hó 16-án Nagybányán, f. hó 18-án F.-Bányán és 20-án Szinérváralján.

— **Magas vendég**. Firczak Gyula, munkácsi püspök ur őméltósága, mint értesülünk, a ma esti vonattal püspök urunk ő méltósága látogatására városunkba érkezik.

— **A helybeli kir. kath. főgimnázium** király őfelségének megkoronázása évfordulóján az eddigi szokáshoz híven f. hó 8-án a székesegyházban tartandó istenitisztelet után a főgimnázium disztermében iskolai ünnepélyt tart.

— **Esküvő**. Ruprecht Erzsike k. a. pünkösdi hétfőjén délután 6 órakor esküdött örök hűséget jegyesének, Morvai Jánosnak a székesegyházban. A főoltár virágokkal ékesítve, a csillárok gyertyái meggyújtva valának, midőn az orgona hangjainál a 24 párból álló nászmenet, elül a gyermekpárok, a kíváncsi közönséggel, a jó barátok, tisztelőkkel egészen megtöltött templomba lépett. Az esketést a menyasszony bátyja Ruprecht Alajos főgymn. tanár végezte. A szertartást megelőzőleg s az után igen megható és magas szárnyalású beszédet intézett a jegyesekhez. — A templomból a nászmenet gyalog a Széchenyi utcán át tért vissza a szülői házhoz, hol a lakodalmas népre fényes lakoma várakozott. A lakoma alatt több felköszöntő hangzott el, Jandrisics János apát ur a jegyes párra majd a két örömanyára, Kiss Gedeon főkapitány az örömapára emelték poharat stb. — A nász vacsora után a fiatalság tánczhoz látott. — Régen láttunk ily szép, impozáns, nagyarányú, közérdeklődéssel kísért és minden ízében gyönyörű és fényes nászünnepeket. Kívánjuk, hogy Isten az ifju párt boldogságban igen soká éltesse.

— **Honvéd tiszti nyári multság**. Dr. Sebeők Antal m. kir. honvéd ezredorvos a pünkösdi ünnepen Császi Bálint mikolai földbirtokos erdejében fényes sikerű nyári multságot rendezett. A kirándulásnak kitűnő idő kedvezett s a szabadban vidám cigány zene mellett a majdnem 100 főnyi elegáns társaság a legjobb hangulatban élvezte a tavaszi nap és a gondosan összeállított program minden örömet. Sebeők doktor szakértelemmel, fáradhatlan buzgósággal, önfeláldozással rendezett és elkövetett mindent, hogy a társaság a legjobban érezze magát, oldala mellett a házi asszonyi fáradságos teendőket neje nagy szeretetméltsággal teljesítette. Ebéd után, melyet felköszöntők dusan fűszereztek, Lépes Margit k. a. egy monológot adott elő valódi művészettel és kellemmel, majd díj és verseny ugrások és futások voltak. Löderer főhadnagy léggömböt eresztett a magasba, végre táncz reszesztette be a délutánt.

— **A szatmári kir. kath. főgimnáziumban** az intézeti tornaverseny, a mely egyúttal a tanulók tornavizsgálata is volt, június 1-én délután tartatott meg a gimnázium udvarán. A hírlapok és külön meghívók útján értesített közönség eddig soha nem tapasztalt érdeklődést tanusított, s a tágas udvar alig volt képes befogadni a több százra menő uri közönséget. Jelen voltak Novák Antal nagyprépost, Bösörmeényi Károly kir. tanácsos, polgármester, Galba Lajos kir. törvényszéki elnök, Némethy János műszaki tanácsos, kir. főmérnök, Toperczel Kálmán és Agrikola kir. törvényszéki bírók, Reiner Vilmos cs. és kir. ezredorvos, Bender Ferenc államvasuti főmérnök, és különösen nők voltak igen nagy számban. A 14 pontból álló verseny-programja változatos volt. A versenybírótság állott: Jaskovics Ferenc és Löfler József rendes tanárokból és Erdélyi Imre tornatanárból. A versenybírótság ítélete alapján, mint győztes „elismerő okiratot“ a következő 25 tanuló nyert: az I. osztályból: Fischer Mihály, Holeczman István és Wenke Sándor a rudmászásban tanusított ügyességért. A II. osztályban: Rózenfeld

Artur, Szegedi Pál, Tankóczy Béla és Germar János a rudmászásban tanusított ügyességért. A III. osztályban: Balásy József, Kőrösmezei Béla és Pirkler Ernő rudmászásban, — Themleitner Sándor magas ugrás, — Merker Márton rudmászás és magas ugrásban, — Czinner Lajos magas és távugrásban tanusított ügyességért. A IV. osztályban: Bodrosi Dénes, Czier István és Apagyi Aladár magas és távugrásban tanusított ügyességért. Az V. osztályban: Czauner Géza magas és távugrásban és sulydobásban, — Flontás Demeter kötélmászás és magas ugrásban, — Germar Tivadar kötélmászás és távugrásban tanusított ügyességért. A VI. osztályban: Tyuskay István és Verebi Antal magas és távugrásban tanusított ügyességért. A VII. osztályban: Kreuter János magas-, táv- és rudugrásban, suly emelésben és lovan végzett gyakorlatokban, — Stéfán Agoston magas-, táv-, és rudugrásban és sulydobásban tanusított ügyességért. A VIII. osztályban: Herman Venczel sulydobás, távugrás és sulyemelésben tanusított és Tieffthaller Edgár szereken végzett gyakorlatok ügyességeért. A legügyesebb versenyzők jutalmazására a helybeli t. tornaegyesület egy tíz frankos aranyat volt kegyes adományozni; a főgimnáziumi tanári kar husz koronát volt kegyesek adományozni. Ezen adományokat a versenybírótság a következő jeles tornászoknak ítélte: Kreuter János VII. osztályu tanulónak a 10 frankos aranyat, Stéfán Agoston VII. oszt. tanulónak 6 koronát, Czauner Géza V. oszt. tanulónak 4 koronát, Czier István IV. oszt. tanulónak 4 koronát, Merker Márton III. oszt. tanulónak 3 koronát, Holeczman István I. oszt. tanulónak 3 koronát. Kivaló elismerés illeti a fáradhatlan buzgóságú tornatanárt, Erdélyi Imrét, ki szakértelemmel törhetlen tevékenységgel mindent elkövetett az ifjuság testgyakorlati kiképzésében.

— **A szatmár-németi** jótékony nőegyesület választmányának 1894-ik évi jelentéséből, melyet Jandrisics János egyesületi titkár állított össze, kiemeltük a következőket: A nőegyesület az említett évben 62 szegényt részesített rendes havi segélyezésben, és pedig e czímen kiutaltványozott 1125 frt. 30 krt. A pénzbeli segélyezés mellett egyes jötevők külön adakozása folytán lelmi szerek és ruhaneműek is lettek kiosztva némely öreg és tehetetlenebb szegények számára. — Az egyesület árvaházában 8 árva gyermek

volt felvéve felekezeti különbség nélkül, akik közül némelyek a nyilvános iskolában nyertek oktatást, mások a háztartás teendőiben, a kézi munkák különféle nemében a kertészet és háziipar felkarolható ágaiban nyertek utmutatást. Az árvaházra tett költség a mondott évben 745 frt. 32 kr. volt. A házankinti való gyűjtés eredménye volt 738 frt. 18 kr., mely összeget a választmány tagjai gyűjtötték. Az egyesület jövedelme 1894 évben 1505 frt. 83 kr., kiadása 1905 frt. 62 kr. volt. Az egyesület összes vagyoni állapota 1895-ik év elején pénzértékben 16,688 frt 07 1/2 kr. — Az egyesület elnöke: Báró Vécsey Józsefné és alelnöke: Dr. Kölcsey Ferenczné a választmány nevében szíves köszönetet mondanak mindazon ügybarátoknak, kik akár adakozásukkal, akár más téren tett szolgálományaikkal az egyesületet nemes czéljainak elérésében gyámolítani szívesek voltak. „Istennek ad kölesön, ki a szegényen könyörül.“ „A könyörület Isted kertjéből származott mag. Rejtélyes légáramlatok hozzák a földre, hol aztán nemes hívek televényében fogannak meg. Így születik a jótétemény.“

— **A Szatmár Németi dalegyesület** f. évi június hó 8-án szombaton, a polgári társaság helyiségében tánczozal egybekötött dalestélyt rendez, melyre az egyesület összes t. tagjait s családjait, valamint a város és vidék művelt közönségét szíves tisztelettel meghívja Hérmán Mihály elnök. Jaskovics Ferencz alelnök. Dr. Vajay Károly titkár. Műsorozat. 1. Buesu; férfikar zenekarkisérrettel Hubay J. től. 2. A vadász bucsuja; férfikar Mendelssohntól. 3. Vonósnégyes, Mozártól (XIX. sz.) előadják: Fodor L., Veres L., Méder M. és Markos I. urak. 4. a) A leány panasza: Shubertől b) Canadai népdal: Ella Carmichaeltól zongorakisérettel, előadja: Ruprecht Alajos ur. 5. Magyar népdalok: férfikarra átírta Méder Mihály. 6. Leánybarátság; férfikar zenekarkisérrettel Goll J.-tól. A zenekari kísérettel a műkedvelők zenekara játsza. A dalestély kezdete este 8 órakor.

— **A bikszádi vizről**. Dr. Bánóczy Gyula győri orvos ismertetést irt a „Dunántúli Hírlap“-ba, melyben vármegyénk e kitűnő forrásvizéről a legnagyobb elismeréssel emlékezik meg. Az érdekes ismertetést mai számunkban közöljük s örömmel nyitjuk a felett, hogy az egyre jobban terjedő gyógyviznek a dunántul is akad szószólója.

ÉRTESÍTÉS.

Üzletem átalakítása és építkezése miatt *f. év június hó 1-től* kezdve a rendes árnál

jóval olcsóbban árusítom

a raktáramon levő alant elsorolt ezikkeket, ugymint: *kar-tonok,- batisztok,- atlasz-szaténok, és delainek,- női ruha-szövetek,- mosó-parchetek, és flamelek,- bel- és külföldi, férfi tyapjuszövetek,- szőnyegek,- butorszövetek,- függönyök,- ágyterítők,- posztó-kendők,- női- és férfi- kész fehéreneműek,- fűzők,- kész női felöltők,- muffok- és selymeket.*

Tekintettel arra, hogy üzletemben mindig a legjobb minőségű árukat tartottam, van szerencsém ezen **kedvező** körülményt a mélyen tisztelt vevő közönség szíves figyelmébe és pártfogásába ajánlani.

Lengyel Imre.

BIKSZÁDI ÁSVÁNYVIZ, mint korona Selters.

A bikszádi gyógy- és ásványviz használatát a budapesti k. magyar tudomány egyetem r. ny. professorai u. m.: *Dr. Kéthy, Dr. Kováts, Dr. Tauffer, Dr. Müller, Dr. Morelly, Dr. Onody, Dr. Plósz* (kik bizonyítványainak birtokában lévén) és még több hírneves budapesti és vidéki orvos, betegeknek állandóan nemcsak **gyógyító** erejénél fogva, hanem mint

 kellemes és üdítő vizet

legkiterjedtebben rendelik.

Ugyszintén *Dr. Török József, Dr. Dávid Wachtel, Molnár János, Braun Gyula tanár, Dr. Katona G., Dr. Boleman István, Dr. Jakubovits* balneológusok és vegyészek e nemben megjelent műveikben a **bikszádi égvényes konyhasós ásványvizet** minden e fajta külföldi ásványviznek fölibe helyezik.

A **bikszádi gyógy- és ásványviznek** töltése az 1876-ik év XIV. közegészségügyi törv. ezikk §§-ában előírt módon kezeltetik,

melyből évente egy és fél milliót meghaladó üveg szállítatik el, bel- és külföldre.

Az orvosok betegeknek nem csak az emésztési el- és kiválasztó szervek bántalmainál, hanem mint teljesen **bakterium** mentes vizet — az ép szervezetre különben is mint előnyös hatást — különösen a nyári időszakban és főként a ragályos betegségek járványa alkalmával mindig kitűnő sikerrel alkalmazzák

a bikszádi gyógy- és ásványvizet.

Melegebb idő beálltával, mikor a szervezet amugyis több vizet igényel, ne terheljük szervezetünket gyártott és rossz betegségeket okozó ivóvizekkel, hanem

használjuk a bikszádi korona Selters gyógy- és ásványvizet
gyümölcszörppel, borral, vagy anélkül mint páratlanul üdítő italt.

A BIKSZÁDI ÁSVÁNYVIZ

ujabbi vegyelemzését *dr. Lengyel* budapesti egyetemi tanár eszközölte és szerinte a **bikszádi ásványviz Klára forrása** az egyedüli, mely az emsi, gleichenbergi és niederseltersi **külföldi ásványvizek vegytartalmát, jótékony gyógyító hatását és alkalmazását minden tekintetben felülmúlja.**

Raktárak az ország minden városában és nagyobb községeiben vannak elhelyezve, hol a **bikszádi viznek évente 1.500,000** üveget meghaladó forgalmát tekintve, állandóan friss töltés áll rendelkezésére a n. é. közönségnek.

Bikszád, (Szatmármegye) 1895. május hó.

**Bikszádi gyógyforrások ásványvizeinek
kutkezelősege.**

1—3

Bérlők: Zommer Károly Szatmáron.

Almer Lajos Károly N.-Bányán.

Szatmáron, nyomtatott a „Pázmány-sajtó”-ban.